Ч. 106. Львів, Неділя дня 11 (23) мая 1897. Річник I.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цілий рік . . . 12 р. ав.
на пів року . . . 6 р. ав.
на чверть року . . 3 р. ав.
на місяць . . . . 1 р. ав.
За границею:
на цілий рік . . 20 рублів або 40 франків
на пів року . . 10 рублів або 20 франків
Поодиноке число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о год. 6-ій пополудни.
Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 9 ул. Коперніка. — Експедиция місцева в Аґенциї Ляндовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в »Надісланім« 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Промова п. Барвіньского

в адресовій комісиї дня 19—20 мая 1897 року.

(Конець.)

А тепер перейду на иньше поле, а іменно національно-політичне. Щоби відповісти бажаню престольної річи, що народні суперечности не повинні мутити нарад і рішень численних і важних економічних і социяльно-політичних задач, мусять бути ті суперечности вирівнані. Австрия однак же не є одноцільною народною державою, а державою зложеною з народностий (національностий), союзом ріжних країв і королїств, в котрих по-дві, або й по три народности жиє побіч себе або поміж собою. Питанє національне є отже від розбудженя національної сьвідомости поміж ріжними народами нашої держави осередком, около котрого обертає ся вся внутрішна політика, а позаяк питанє національне не дасть ся відділити від язикового, то язикова суперечка, борба о права язикові творять головний зміст внутрішньої політичної історії австрийскої в добі конституцийній. Ні оден нарід нашої монархії не є так могучий, щоби міг иньші винародовити і надати державі своє народне пятно; навпаки поодинокі народности держать поміж собою меньше більше рівновагу а позаяк кожда є рівноважним чинником в нашім житю державнім, то власний інтерес наказує Австриї бути рівно *справедливою для всїх народностий*. Та етична ідея справедливости повинна передувати в нашій конституциї і повинна бути переведена. Ту гарну ідею витичило собі навіть теперішне правительство яко ціль. І справді булоб се подією великої досяглости політичної, колиб та ідея етична була переведена. Оден знаменитий муж державний висловив ся, що колиб не було Австриї, требаб єї винайти. І дійсно є Австрия конечним політичним твором, котрий має не тілько місцеве, але велике европейске значінє, бути для славяньских народів посередником західної культури, а з огляду на полудневий схід Европи удержувати політичну рівновагу.

Однак се велике значінє має Австрия лише так довго, як довго опирає ся на тій етичній точці тяжести. Скоро пересуне ту точку тяжести в оден або другий бік, в користь одної або другої народности, тратить рівновагу а сей політично дуже важний і національно ріжнородний твір може розпасти ся.

Та етична ідея справедливости найшла ясний і означений вираз вже від трийцяти літ в австрийскій конституциї в признанім засновку національної рівности. Від трийцяти літ маємо часто згадуваний XIX артикул основних законів, котрий звучить зовсім ясно і виразно:

»*Всї народи* в державі є *рівноправні*, а кождий нарід має *ненарушиме* право на береженє і плеканє своєї народности і мови. — *Рівноправність всїх* в краях уживаних *язиків* в школї, урядї і публичнім житю є державою *признана*«.

Належне признанє сего засновку рівноправности в Австриї є не тілько домаганєм справедливости, але також вимогою розуму державного, а для переведеня і береженя сего можемо найти приклади і відповідне поученє в чужих державах н. пр. в сусїдній Швайцариї (де побіч себе мирно жиють Німцї, Французи й Італїянцї). Але наслїдком пристрастного засліпленя народних партий в Австриї на жаль стратили они здібність, щоби рішити спокійно і без пересуду питанє язикове а з тим і питанє національне.

Артикул XIX основних законів є на жаль у великій части лише на папері, а запорученими там національними правами користують ся лише сильнїйші народности, котрі хотять мати певне верховодство, коли тимчасом з т. зв. меншостями національними поступають або яко з менше вартними або їх зовсім не узнають і майоризують. Недавнож виразно сказав в каринтскім соймі оден німецко-національний посол: Ми не узнаємо тут ніякої меншости національної, ми зробимо те, що уважаємо потрібним«.

Той сам артикул XIX законів основних постановляє вправдї, що кождий нарід »дістає *потрібні засоби* до виобразованя свого язика« і се мало би дійсно велике значінє для культурного розвитку народностий, позаяк першим і найважнїйшим способом до духового і морального двигненя народности є неперечно плеканє і свобідне образованє язика тогож народу.

Але й ті постанови артикулу XIX остають у великій части на папері; слабшим народностям або зовсім не подає ся потрібних засобів для плеканя і виобразованя їх язика і до двигненя їх народности, а робить ся дещо, ut aliquid fecisse videatur і се дуже красно мотивує ся, що се або то могло бути признано в міру потрібних фінансових засобів або відповідно дійсній потребі.

Лихо єсть отже в тім, що закони основні, що артикул XIX тих законів або зовсім не виконують ся або виконують ся несправедливо.

З повним правом зазначує отже начерк до адреси, що »лише *обосторонним признанєм* історичних і *природжених* прав австрийских народів у *всїх* краях і королївствах може наступити *національний мир*«, а яко спосіб до осягненя сеї цїли подає »*справедливе переведенє законно запорученої рівноправности всїх народностий в цїлім житю публичнім, в урядї і школї*«.

Розгляньмо ся в национально-політичних відносинах в полудневих краях австрийских, в Мораві, на Шлезку, в Галичинї і Буковинї, а мали-б ми багато там сказати про несправедливе переведенє национальної рівноправности.

Хочу однак тут обмежити ся лише на Галичину. Руска народність тут меньше-більше рівноважить ся що до числа людности з польскою. А в Галичинї маємо окрім артикулу XIX поважне число язикових розпоряджень для адміністрацийних і судових властий, а виконанє їх в нашім краю було-б тим лекше, позаяк краєві

Мої спомини.

Я чув себе щасливим у своїм житю два рази. Подумав би хто: певно раз, як оженив ся, а другий... Де там! Як оженив ся, то був вдоволений, ба і дуже! До шлюбу чоботи, хоч і пасовані були, а затягнув відразу; о посаг менї не ходило, бо єго там, де я женив ся, не було. Тай на що менї єго тодї було треба. Нинї що иньше — здав би ся.

Отже-ж раз був я у тім благім чувстві, коли менї о пів до дванайцятої в ночи дня 24. червня року . . . оголошено осуд комісиї еґзамінацийної при матурі, що я »зрілий« до всего. В друге я чув знову благо в моїй груди, коли бл. п. о. схолястик повідомив нас по висьвяченю, що можемо подавати ся на село. Господи Боже! якаж то утїха була між нами пресвитерами!

З нетерплячкою, якої дізнають хиба ті, що грають на велику державну лютерию перед тягненєм, дожидали ми, коли о. схолястик принесе нам виказ опорожнених посад, на котрі ми могли подаватись. Вкінци діждались і почали вибирати.

Я вибрав собі якусь посаду, вже не тямлю де, но отець схолястик покликав мене до свого мешканя і сказав до мене ласкаво:

— Та, та, та ви подались на Х... Я вам не раджу. А послухайте мене; у селї З. перед шести лїтами викопали пять кістяків великаньских людий, і много збруї. Видно, що се був колись город руский, а там є посада приватного сотрудника. Парох старий вже, не здужає нїчого робити. От ви будете там самі собі як парох, а за то будете могли робити розслїди за тими кістяками і иньшими річами, а коли буде з того якийсь хосен, то ми вже про вас не забудемо. Бо то знаєте »наш« Народний дім занимає ся тою справою, тож і річ ся народня, а і праця ваша буде для народа.

Я глубоко вклонив ся, і мав охоту уцїлювати обі руки о. схолястика. Я почав у своїх очах мати о собі иньше виображенє.

Хотяй мій Militärpass, в котрім я ще якийсь час по висьвяченю фіґуровав в ранзї, »рекрута« сьвідчив чорним на білім, що я лише 1·68 метрів високий так я виріс так, що менї здавало ся, що ті великани, котрих я мав розслїджувати — се карли проти мене. Бачите! я мав відгребувати великанів, та трудитись на славу і добро руского народа і »Народного дома«.

Ну! пішов я; не пішов, а поїхав в давний город руский, що-б бути собі як самий парох. Побув я там мало не рік, но моя праця взяла не таківский оборот, як сего бажав о. схолястик.

Замість відгребувати кістяків-великанів, я мусїв погребувати нужденних селян, здеґенерованих довголїтною неволею і піятикою.

Замість працювати на славу народа, я мусїв трудити ся на пожиток свого пароха, котрий в самій річи нїчого не в силї був вже робити і все здав на сотрудника, а зі всїх парохияльних чинностий задержав собі виключно право: брати за треби гроші, з котрих сотрудникови не давав лїтерально нїчого, звиняючи ся тим, що сотрудник на те, щоби »сотрудничити« але не грішми дїлити ся а до того сотрудник має пенсию, коли він — парох має лише незначний додаток конгруальний.

Я не видержав до року, і при найблизшій нагодї махнув »до сьвятого Юра« представити ся знову моєму протекторови і просити, щоби дальші вислїди поручив иньшому, а мене перемістив куди небудь, де меньше старинностий но за то більше хлїба.

— А кістяки? запитав о. схолястик.

— Є два! відказав я.

— А де?

— Один стоїть перед вами, а другий жде в Єзуїтскім огородї, і називає ся моя жінка!

О. схолястик похилив голову, щоби зпоза окулярів приглянутись менї, (а глядїв все через верх — нїколи не підсував їх на чоло) і всьміхнув ся.

— Та! та! може оно не так вам зле. Але виглядали ви лїпше.

— Се з труду для руского...

— Народа! доповів о. схолястик.

— Нї! для пароха! сказав я.

— Ну, лишіть, ідїть до о. пралата, бо се не моя річ льокация. А скажіть, що булисьте в мене!

язики в Галичині є собі побратимчі. Однак, хоч ті розпорядженя по більшій части є від трийцяти літ, остають они у великій части на папері а іменно найнизші орґани урядові на них не зважають. Велика часть урядників зовсім не задає собі праці научити ся другого язика краєвого (руского), позаяк зверхні власти в тім взгляді дуже поблажливі. Треба би отже конечно видати для Галичини такі розпорядженя язикові, які вийшли тепер для Чех і Морави.

На полї публичної науки, загальної осьвіти і штуки дають нам запоручені артикулом XIX *потрібні засоби* в дуже дрібній мірі. В цїлім краю маємо лише пять руских шкіл народних чотирокласових (і то удержуваних коштом державним) а анї одної школи видїлової, анї промислової, і лише три рускі ґімназиї. Про зутраквізоване львівского унїверситету (переміну на польско-руский) серед істнуючих там тепер відносин нема що й думати, позаяк наших кандидатів на доцентури просто відкидають, хоч визначні наукові поваги заграничних унїверситетів узнали тих кандидатів спосібними.

Я навів ті події (а можна-б навести ще багато иньших), щоби показати, що справедливе переведенє рівноправности, як се зазначує начерк адресовий, є конечне і пильне, наколи має настати межи народностями спокій. Однак справедливе переведенє лише тоді може наступити і мати тривалу вартість, коли рівночасно будуть обезпечені национальні меньшости і не будуть майоризовані сильнїйшими народностями. Лише в тім можна бачити певну поруку для справедливого переведеня национальної рівноправности, лише при рівночаснім обезпеченю национальних меньшостий може розширенє автономії країв причинити ся до приверненя внутрішного спокою, до усуненя национальних суперечок.

Понижуванє і майоризованє національних меньшостий дає іменно повід до національних суперечок і сварнї, а се робить неможливою всяку спільну і успішну роботу на економічнім і суспільнім полї. В тім також у великій части треба глядїти причини сего невдоволеня і розяреня національних пристрастий, яке проявляє ся в Галичині при кождій виборчій акциї, як се було і підчас виборів соймових в 1895 р. і підчас сегорічних виборів до ради державної. Коли для півтретямілїонового руского народу в Галичині вийшло ледво 14 послів до сойму, а ледво 9 послів до ради державної, то годї дивувати ся, що в краю є невдоволенє і роз'яренє, що в руху народнім були сумні прояви, які зовсїм не причиняють ся анї до внутрішнього супокою в краю, анї до мирного пожитя обидвох народностий і багато шкодять справі самої держави. Анї побіда сильнїйших, анї пораженє слабших національних партий не принесе нашій державі благословеня внутрішнього супокою; бо не тут де народи одної і тої самої держави стоять грізно на против себе яко побідителї і побіджені, лише там, як сказав оден знатний нїмецкий полїтик, »де право і справедливість славлять свою побіду, має внутрішний мир, має свобода певне пристановище«.

Заявляю, що буду голосувати за переходом до подрібної розправи над начерком адресовим більшости.

Вдови і сироти по гр. к. сьвящениках.

На внесенє руских послів ухвалив »Союз словяньский« внести до правительства таку інтерпеляцию:

»Інтерпеляция пос. Вахнянина і товаришів до Єго Ексцел. п. мінїстра фінансів дра Білиньского.

В виду сумного положеня, в якім находять ся вдови і сироти по гр. кат. сьвящениках в Галичинї і на Буковинї, і в виду обставини, що вис. правительство дало вже приреченє, прийти перед палату посольску з відповідним предложенєм що до заосмотреня вдовиць і сиріт по руских сьвящениках — підписані питають Вашу Ексцельнцию: чи в. правительство готове ще на біжучій сесиї внести дотичне предложенє, евентуально, чи оно готове вже тепер, заким відповідний закон буде ухвалений, дати відповідну запомогу істнуючим фондам вдовично-сирітским з фондів державних? Відень 17 мая 1897.“ Слїдують підписи.

Додамо до сеї інтерпеляциї, що *правительство лише в такім случаю буде уважати* справу сю *актуальною, коли із сторони всїх трех Ординариятів наших, взглядно управи фондів вдовично-сирітских вплинуть до правительства*, взглядно *до мінїстерства віроісповідань і просьвіти, поданя з Ординариятів в висше згаданій справі.* Нам не звісно, чи поданя такі вже вплинули? Наколи не вплинули, то було би на часї внести основні представленя о нужденнім положеню наших вдів і сиріт по сьвящениках.

З Відня доносять нам рівночасно, що належало би сю справу прискорити. Мінїстер фінансів, п. Білиньский, заявив в приватній розмові з пос. Вахнянином, що правительство готове все зробити, скоро лише компетентні сфери (Ординарияти) о се офіцияльно упімнуть ся.

Етимольоґія і фонетика.

(Конець.)

Автор статий покликав ся на правопись наших консисторів! Я сказав вже, що о якій небудь справдїшній етимольоґії у нас бесїди зовсїм нема і бути не може і щоби научити ся церковної етимольоґії, хотяй би лише тої на ріжні лади зрущеної наших книг церковних, на то треба би обширних студий. Тимчасом такої етимольоґії не учать нинї нїгде, і в Росиї нї, бо було би то абсурдом. Правда, є й другий лекший спосіб — научити ся по просту — московскої правописи, і такі проби »в адін час« були у нас, але чи і сей спосіб легкий?

Можна собі виобразити, як супроти сего виглядає в дїйстности т. зв. етимольоґія наших етимольоґів, і то навіть загорілих! Досить взяти до рук перший лїпший шематизм нашого клиру... Нема там анї етимольоґії, анї якої небудь рациональної правописи! А підношу се ще раз, що власне ті, котрі трохи лїпше знають правила нашої т. зв. етимольоґії, звичайно тих правил зовсїм не придержують ся, але — нїби-то забуваючи ся — відбігають що хвилї і від рідного язика, опускають всїлякі »етимольоґами« видумані дашки і т. п.

Так само не можуть поперти »етимольоґії« і такі арґументи, що »при заведеню фонетики мусїли би наперед всї Русини слова однаково всюди вимавляти, а то є зі взгляду на провінціоналїзми впрост неможливе«. Хибаж в польскім нема провінціоналїзмів і нарічий? чиж они що шкодять лїтературному язикови? Провінціоналїзми і нарічія є всюди. Іде ту однак о що иньшого, не о провінціоналїзми. Ті, що так арґументують, не хотять по просту узнати народного лїтературного язика і закривають ся нїбито язиком сьв. Церкви і »етимольоґією«. І хибаж »провінціоналїзмів« не мож написати також псевдоетимольоґічно? — пр. кість і кôсть (= форма лїтературна), а: кісць і кôсць (провінціоналїзм). Деякі-ж »провінціоналїзми« є навіть дуже етимольоґічні! — пр. вовци зам. вовки, руський (сю форму знаходимо в найстаршій рукописи т. зв. Несторової лїтописи, побіч руский та руський), складотворне р в гірских нарічіях..., а прецїж наші етимольоґи волїли приняти форми московскі! Якжеж то богато провінціоналїзмів знаходимо у писателїв грецких, пр. у Гомера!!

Русини мають від часів Нестора свій питомий, народний язик лїтературний, в котрім було раз більше, раз меньше примішки церковщини, котрий з бігом віків зміняв ся по троха і розвивавсь, але котрий став ся основою новійшого язика лїтературного руского, язика Квітки, Шашкевича, Шевченка, Федьковича і Франка. Нїчо ту анї зміняти анї перерабляти не треба, хиба, що щось само змінило ся або переробило. Язик цїлих партий лїтописий, Слова о полку Ігоревім, Грамот, творів змісту релїґійного — є з дрібними відмінами зовсїм той сам, що язик дум народних і наших новійших письменників. Правопись і язик старших памятників треба би змінити хиба для видань популярних, як се роблять пр. і Поляки. Доперва около XIV-го віка повстає окремий язик лїтературний московский, витворились вже перед тим і ще пізнїйше і иньші відтїни. Лучає ся у новійших письменників

Я пішов до о. пралата і розказав своє горе.

О. пралат розсьміяв ся:

— От забагли ви! що йно рік сьвящеником, а вже-б і парохом орудував! Робіть, працюйте! господаруйте!

Я звиняв ся, що нема на чім господарити.

— Тримайте безроги, пчоли, що небудь, а то вам оплатить ся. Бо то видите, кождий хоче адмінїстрациї, чекайте, може хто вмре. Давнїйше йшли в Холм, о місце лекше було. А тепер ще і з відтам находять — тож ждїть, аж котрий парох вмре.

Я подякував за потїху і поволи почав сходити з гори сьвятоюрскої.

Прийшло менї на гадку, чи не було би добре змовити один »Отче наш« на інтенцию полученя адмінїстрациї — та в тім жінка збудила мене з моєї задуми питаючи:

— А що?

Я прокинув ся мов би зі сну та відказав:

— Поїдемо назад, та будемо дожидати третого кістяка; (котрого ми надїялись за 2—3 місяцї). А може треба буде дожидати на тій посадї аж до числа 5.

В гостинници ми радились, яким би чином переміститись нам з посади; але моя жінка собі не аби яка, так і каже она:

— Та що тут радити на память, коли не знати коли і як котрий може вмерти. Чейже всїх лїт не знаєш, а звісно, що много є старих, а старому довго не вікувати, — наперед будемо знати, то й скорше подамо ся. Знаєш що? купи но »шематизм«.

А менї легко стало на грудях, коли я почув таку мудру раду мого другого »я«, себ то мого другого кістяка.

Я побіг чим скорше в Ставропіґію та купив за цїлого лева бажану книжку, найновійший шематизм, що був заразом і найновійшим плодом гр. к. лїтератури. Не втерпів я, щоб довезти єго аж на село і там розпочати студиї над — кандидатами на тамтой сьвіт.

Від того часу, я хотяй йно сотрудник, купував рік річно новий шематизм, хотяй я до того не був обовязаний. Що правда прикро менї було що року викидати на книжку цїлого ґульдена, я і завидував парохови, бо він оплачував також що року шематизм, але з скарбони церковної, но не жаль менї було сего, бо я платив для »ідеї« і то не одної. Раз, що мав на цїли получшенє своєї долї, до котрої я лиш через шематизм міг прийти, а друге: — таж то руска книжка, руске видавництво — а прецїнь нам треба щось також зложити на престол вітчини!

Запитав би хто, чому я собі не пожичав у пароха шематизму а купував за власні гроші. Гм! маркотно менї признатись до правдивої причини того, бо скаже хто, що я людий обмовляю. Та нехай! скажу! чи то раз на мене ковінька спала, от так нї з того нї з сего, а все невинно.

О. парох мав дві дочки, не дуже хороші, не молоді, но і не старі: от так в моїх лїтах. Не судилось їм вийти за якого там питомця; але они не втратили надії на се. Бувало цїлими днями обі сварять ся з собою; зразу я не знав, о що, аж моя жінка, коли так знехоча запитала їх кухарку, чому »паннунцї« все так перечать ся, довідалась що се за якусь книжку. Опісля дізнались ми що ся »разпря« була через шематизм, що єго як не одна то друга з рук не випускала і взаїмно собі єго видирали. Розказують навіть про таку пригоду. Раз завелась межи паннунцями буча. Они почали сваритись і видирати собі нещасну книжку, котра на тім вельми утерпіла. Аж вмішав ся в то о. парох і своєю родительскою повагою розсудив так:

Ти Люнцю молодша: тобі новий шематизм, бо там є видрукувані питомцї, що йно вступили в »духовноє сїменище«, і тобі мож пождати рік або два довше, а Мільцї буде всегда старий, бо там є ті, що вже мають, т. є. могуть туй-туй женити ся.

Ба! добре було старому говорити, коли старий шематизм вже під осїнь був такий, що годї було кілька карток прочитати — а паннунцям... що раз довше треба було вижидати...

Я і моя жінка забавляли ся рівнож що день шематизмом в хвилях радости і смутку; радовали ся надією і потїшали. Отець парох

пересада, та мимо того наш язик літературний розвиває ся що раз більше і красше, праці над термінольоґією науковою поступають скоро наперед, дарма, що сему нераді »етимольоґи« і — пачкарі! Щож ту можуть шкодити провінціоналізми? Дрібні відміни в виголошеню є і в літературнім язиці польскім і в німецкім (пр. eu), не згадуючи вже нічо про англицкий, та зрештою і язик літературний і виголошенє є вже у нас однакі!

Література церковна є вже з огляду на язик і правопись в значній части »перероблена« на руске (в виголошеню зовсім, мож би до сего виголошеня примінити і правопись). Та передовсім належало би постарати ся о автентичний переклад книг церковних. Доси перерібка їх — мимо поваги тих книг — була на жаль переважно ділом темних іґнорантів, що уважали часто очевидні похибки своїх попередників чимсь сьвятим (так повстала ціла секта так зв. старообрядців або раскольників) — нині можна би дійсно подумати й над тим, як би правопись сих книг хоч управильнити в дусї поправного руского літературного язика.

Др. В. Коцовский.

Вісти політичні.

Намістник князь Санґушко і маршалок краєвий Стан. ґр. Бадені поїхали до Відня а президент міністрів ґр. Каз. Бадені до Будапешту. Ві вторник відбув ся перший обід у цісаря на королевскім замку в Будапешті. В часї побуту цісаря на Угорщині буде таких обідів дванайцять. На ті обіди дістають запрошеня і пані з аристократиці. В половині слідуючого місяця удасть ся архикнязь Франц Фердинанд де Есте до Анґлії, щоби в заступстві цісаря взяти участь в ювілею шістьдесятилітного правлїня королевої Вікториї.

Великий вплив на парляментарні розправи буде мати поїздка президента міністрів ґр. Баденього до Будапешту, бо в тім часї загально сподїють ся, що переговори в справі квотової угоди доведуть до добрих результатів. В будапештеньских кругах удержують, що угорске правительство згодить ся на підвисшенє квоти до 35%. Однак міністерству Банфіого трудно буде оправдати таке підвисшенє, проте як говорять буде мусїло уступити або й попросту не згодить ся на підвисшенє. Чи поголоску про уступленє цїлого міністерства можна уважати за правдиву, на се трудно згодити ся; імовірнїйше в такім разї подав би ся до димісиї лиш один міністер Люкач, хиба що цїле міністерство хоче бути солїдарним. Найімовірнїйше, міністерство доложить всїх сил, щоби в парляментї оправдати підвисшенє, а сли то удасть ся то не буде потреби до уступленя. Сли однак зважимо, що є спонука межи австрийскими а угорскими лїбералами, то оправданє підвисшеня квоти пійде дуже тяжко. Тодї угорскі лїберали, щоби помочи своїм братям готові вести против Банфіого найострійшу опозицию, щоби не допустити до угоди, бо тим не мало скріпили би лїбералів в Австриї.

Опозиция мимо довшої перерви не успокоїла ся а противно бажає дальше вести обструкцию в дотеперішний спосіб.

Сторонництва більшости насупротив того готовлять ся енерґічно поборювати всї утрудненя парляментарної роботи.

Говорять, що на понедїлковім засїданю правиця сама піднесе внесенє Дашиньского і допровадить єго під дискусию. Потім прийшовби під наради закон о належитостях.

По адресовій дискусиї в палатї панів надїяно ся, що ситуация прояснить ся. Надія завела, а значінє полїтичне має хиба заява президента міністрів ґр. Баденього. Президент міністрів говорив рішучо, а з того висновують ріжні конклюзиї о парляментарній ситуациї. Цїлий хід дискусиї і декларацию ґр. Баденього подамо на осібнім місци.

Дня 20-го мая вели ся в комісиї адресовій палати послів дальші розправи над адресою до корони. Меньшість парляментарна стоїть проти більшости так твердо, як і на вчерашнім засїданю. Правительство не виявило доси свого становища супротив ріжних проєктів адресових. Сподїють ся лише, що ґр. Бадені на нинїшнім засїданю палати панів забере в тій справі слово. Чи палата посольска ухвалить адресу? — се ще велика квестия, хотя більшість парляментарна настає на то, щоби адресу довершити.

Грецкі півномочники зійшли ся з Савфульагом пашою, щоби порозуміти ся в справі роз'єму. Турецкий ґенерал осьвідчив, що предложить Едемови паші пропозицию на роз'єм а в надії, що Едем паша згодить ся на роз'єм застанавляє неприятельский похід на 24 годин. Після послїдних вістий то воюючі сторони заключили вже роз'єм для Тесалії на 17 днів а на той знак обидві армії вивісили білі хоругви.

Турки стоять тепер межи Лямією а Варазою. Греки концентрують ся під Термопілями. Намір турецких полководців, щоби порозуміти ся з Греками в Епірі був надаремний, понеже Греки удавали, що не видять грецких парляментарів і як раз в тій хвили, коли парляментарі появили ся, Греки двома баталїонами робили атак на Арту а артилєрия стріляла на турецкі позициї. Порта за той нетакт Греків не бере нїякої відвічальности і за наслїдки, які з того можуть вийти.

Царгородский кореспондент віденьскої »Polit. Corresp.« обчислює яко мінімум воєнного відшкодованя.

Новинки.

— **Перший ческо-славяньский конґрес жінок** отворено дня 15-го мая в Празї. Конґрес розпочав ся відсьпіванєм кантати (Ženam českym), котру виконали панї. Учасниці повитав іменем міста бурмістр Подлїпни а п. Вячеслава Србова відчитала працю о значіню жіночого питаня. П. Івана Данець представила нарис дотеперішної дїяльности ческо-славяньских жінок від найдавнїйших лїт аж до нинїшного дня, а відтак писателька п. Мирослава Прохаска виголосила річ о становиску жінки в родинї. На ту саму тему промовила опісля п. Мария Сучкова, а по нїй словіньска писателька п. Олена Сольтешова. Найцїкавійший був відчит п. Турнової »О праві виборчім жінок«, де прелеґентка домагала ся, щоби жінки припускано до полїтичних товариств і щоби їм признано таке саме право виборче як і мужчинам. »О цїлях і змаганях поодиноких станів жіночих« реферували представительки учительского, урядничого, торговельного і робітничого стану. Учительки жадали реформи учительских закладів, права голосованя при виборах до сойму і участи в виборах з пятої куриї до парляменту. Всї бесїдниці представили своє положенє дуже оплаканим і жадали конечної поправи відносин. Постановлено вкінци заложити »клюб ческо-славяньских жінок« а до переповадженя постанов конґресу вибрано комітет екзекутивний. Панї Клєнкова зложила 1000 злр. на фонд дому.

— **Добрий спосіб**. Перед кількома днями в ночи провадив полїцай налогового злодія Малиша, приловленого на якійсь »штуцї«, на полїцию, де велено єго замкнути до арешту. Але Малиш оказав ся не аби яким майстром в своїй штуцї; сипнув полїцаєви жменю піску в очи і втїк. Тим способом послугують ся злодії і супроти публичности при крадежи.

— **Хлопске весїлє**. Перед львівским судом присяглих ставав 17 мая 22-лїт. селянин з села Висока воля під Жовквою, назвищем Петро Ґдакович, обжалований о вбитє власного шваґра Павдуня на весїлю. Розуміє ся всьо стало ся по пяному, а було то ще в зимї 24-го лютого с. р. На весїлю, а властиво на другий день по весїлю Петрового брата Івана підчас забави, званої »краянє кроваю« Петро Павдунь підпив собі і давай виправляти чудасиї; між иньшим грозив Іванови косою і ножем. За Іваном обстав брат Петро і викинув шваґруня до сїний а потім на подвірє, де почали оба борикати ся. Що ся дальше стало не знати, досить, що Петро Ґдакович зголосив ся на другий день до повітового суду в Жовкві і подав, що забив Павдуня. Оправдував ся, що шваґер повалив єго перший, а він зі своєї сторони, зірвавши ся, кинув ним до землї. Падаючи Павдунь ударив головою о камінь так, що кров єго зараз заляла. Ґдакович затягнув відтак трупа з перед порога хати під хлївець і там прикрив єго гноєм. Опісля вернув до хати, і нікому нич не мовлячи, гуляв якийсь час дуже весело, а відтак ляг на лаві спати. Доперва як на другий день найшли вбитого Павдуня, Петро пішов до суду до Жовкви. Оглядини судові виказали кромі розбитя чашки багато ран на, лици грудях і раменах вбитого. Мав він також три зломані ребра, а обжалованє судове припускає, що й сокира мусїла бути в роботї, бо декотрі ушкодженя вказують на удар обухом.

Судиї присяглі засудили Ґдаковича на 3 роки тяжкої вязниці.

— **Пригода яких мало**, лучила ся недавно в Прешбурзї. При нагоді якоїсь військової паради утворила артилєрия на одній площи кордон. Якимсь дивом замотала ся хоругов між простягнені горі дроти і в наслїдок сего діткнув ся охоронний телефонїчний дріт о грубий дріт електричної зелїзниці. Тепло електричної струї було таке велике, що охоронний дріт телефонїчний розтопив ся і упав одним кінцем просто на коня від гармати, що стояв як раз на шляху електричної зелїзниці. Неначе громом ражений повалив ся кінь на землю і сконав в кількох мінутах. В тій хвили надїхав надпоручник артилєриї, щоби поглянути, що ся стало, і нещастє хотїло, що й єго кінь доторкнув ся носом о фатальний дріт і мов підкошений упав на місци, скидуючи їздця далеко від себе. Офіцирови якось нїчо не стало ся, а й кінь прийшов небавом до себе. Дивна пригода, нема що казати!

— **Намірене самоубийство**. В школї промисловій вискочив онодї рано підчас павзи з II-го поверха 23-лїтний ученик Богдан Чижик, родом з Нехтульска на Сибіри і покалїчив собі тяжко ноги. Ударив при тім так сильно туловом об землю що кров пустила ся ушима і очима. Відставлено єго до шпиталю. Чижик був одним з найлїпших учеників школи промислової. У Львові був він цїлком самотний і не мав нікого з свояків. Причиною самоубийства була мелянхолїя.

— **Передсмертні муки**. Які були терпіня жертв париской катастрофи — то питанє, яке занимає тепер загал і лїкарів. Один лїкар пише так: Терпіня їх були без сумнїву короткі. На довго перед смертию наступило обезсиленє і втрата притомности. Подібно, як підчас пожару опери комічної в Парижи, більшість нещасних зараз по вибуху огня обімлїла і то з ріжних причин. Найперше через вдихуванє надмірної скількости угляної кислоти, що єго дїланє, як пр. затроєнє крови при автопсії стверджено посредством мікроспектроскопу. Душливий дим, вдираючись до легких, скоротив житє і ощадив мук нещасливим. Иньші улягли ударови крови до голови. Нагле піднесенє температури спонукало у многих осіб паралїтичні атаки і тим доказує ся обставина, що найдено тїла людий, котрі від огню жадної шкоди не потерпіли. А кількож то осіб, особливо женщин і дїтий, погибло зі страху! В наслїдок великого взбуреня нервів устає битє серця і спроваджує скору смерть. Лїкарі констатують богато иньших цїкавих явищ, що товаришать звичайно подібним катастрофам. До них належать: значне уменшенє ваги тїла, скорченє членів, як рук, ніг і т. д. Навіть кости стягають ся і вменшують ся а чашки пукають. Річ то природна. Чашка є посудина, котрої зміст парує і спонукує розсадженє. Страшні ті явища виступають доперва по смерти, а смерть — як запевнюють лїкарі — не дає в таких случаях довго на себе чекати.

— **Чим є чоловік в ґазетї?** Як уродить ся, завсїгди »здоровий, кріпкий хлопак«; як утїкає від родичів, »любий, добрий син«, що за всї вибрики має запевнене прощенє; коли шукає собі жіночки в звичайній нинї дорозї анонсів, »молодий мужчина з статочної родини«; коли згубив мошонку з грішми, »бідний зарібник«; єсли проміняє старе повстане накривало своєї голови за чужий новий капелюх, »добре звісний добродїй, що не буде собі робити скрупулів«; колиж умре, завсїгди »вірний приятель і примірний муж« для всїх, що єго знали.

шукали там своїх ровесників, та що раз, замикаючи шематизм — зітхав тяжко: от, от, на мене черга! Панни також виглядали черги, лиш иньшого рода!

Часописий нїяких не держу, бо добре говорить мій о. парох: будеш грати в карти по цїлих днях, то староста о тім анї знати буде, а коляторови такого лиш подай, а будеш читати раз в місяць руску часопись, дістанеш зараз schwarz-ноту і все пропало і запомога і парохія. Тож обходжу ся шематизмом, часами пришле менї »rządca« п. Грабелька »Przegląd« або возьму від громадского писаря »Народну часопись« та се менї вповнї вистарчає для духової поживи.

Не скажу однак, щоби шематизм оправдав мої надії. Парохи умирали, я подавав ся та все за пізно... Так пересидів я повних девять лїт на тім самім місци. Кістяків число збільшило ся до пяти та вкінци змилосердив ся Бог над другим кістяком, себ то моєю жінкою і забрав єї до себе. Малі кістяки попідростали, треба було посилати їх до школи, тож місто на парохию, подав ся я на сотрудництво до міста, але не міг єго дістати, бо люди осудили мене, що я стуманів...

От так закінчила ся моя праця для народа і для музея »Народного Дому«. Кістяків людий великанів я туди не післав, за те може мій кістяк коли туди дістане ся.

Той-Сам.

Розклад їзди на зелїзницях

після часу середно-европейского пізнїйшого о 36 мінут від львівского, важний від 1-го мая 1897.

Поїзд	год.	приходить до Львова	Поїзд	год.	відходить зі Львова
особовий	7·30	з Сучави і Черновець	поспішн.	6·—	до Підволочиск і Бродів
мішаний	7·50	з Янова	„	6·10	до Черновець і Сучави
особовий	8·05	зі Стрия і Лавочного	особовий	6·45	до Черновець і Сучави
„	8·15	з Тернополя і Бродів	поспішн.	8·40	до Кракова
„	8·25	з Сокаля і Ярослава через Раву	„	8·55	до Кракова в спол. з Н. Санчом і Розвадовом
„	9·10	з Кракова в сполуч. з Н. Санчом, Яслом і Равою	„	9·20	до Стрия і Лавочного в сполуч. з Хировом і Станиславовом
„	10·35	з Ярослава	„	9·25	до Белзця в спол. з Сокалем і Ярославом
мішаний	1·15	з Янова	мішаний	9·40	до Янова
поспішн.	1·30	з Кракова в спол. з Н. Санчом, Загірєм і Хировом	особовии	10·05	до Підволочиск і Бродів
особовий	1·40	зі Стрия і Лавочного в сполуч. з Хировом і Станиславовом	„	10·45	до Черновець і Сучави
			мішаний	1·04	до Янова від $^{15}/_{6}$—$^{31}/_{8}$ в сьвята
поспішн.	1·50	з Сучави і Черновець	поспішн.	1·55	до Підволочиск і Бродів
„	2·30	з Підволочиск і Бродів	особовий	2·40	до Черновець і Сучави
особовий	5·20	з Підволочиск і Бродів	поспішн.	2·50	до Кракова в сполуч. з Равою і Хировом
„	5·25	з Белзця в спол. з Сокалем і Ярославом			
„	5·45	з Черновець	особовий	3·05	до Стрия і Сколього
„	6·—	з Підволочиск	мішаний	3·15	до Янова від $^{1}/_{5}$—$^{14}/_{6}$ і від $^{1}/_{9}$—$^{30}/_{9}$ щоденно, від $^{15}/_{6}$—$^{31}/_{8}$ в повседневні дни
Ніч			„	4·40	до Ярослава
особовий	6·55	з Кракова з Розвадовом сполуч.	**Ніч**		
мішаний	8·—	з Янова від $^{1}/_{5}$—$^{14}/_{6}$ і від $^{1}/_{9}$—$^{30}/_{9}$ щоденно, від $^{15}/_{6}$—$^{31}/_{6}$ в повседневні дни	особовий	6·45	до Кракова в сполуч. з Н. Санчом, Загірєм і Хировом
поспішн.	8·45	з Кракова			
мішаний	9·01	з Янова від $^{15}/_{6}$—$^{31}/_{8}$ в сьвята	мішаний	7·05	до Сокаля і Ярославя через Раву
особовий	9·10	з Сучави і Черновець	особовий	7·25	до Тернополя
„	9·30	з Кракова в спол. з Н. Сончом і Равою	„	7·30	до Стрия і Лавочного
поспішн.	9·50	з Сучави і Черновець	„	8·50	до Янова
особовий	10·—	з Підволочиск і Бродів	„	10·30	до Черновець і Сучави
„	10·20	з Лавочного і Стрия в сполуч. з Хировом і Станиславовом	поспішн.	10·50	до Кракова в спол. з Ярославом, з Розвадовом і Н. Санчом
„	12·10	з Лавочного і Стрия в сполуч. з Хировом і Станиславовом	особовий	11·—	до Підволочиск і Бродів
„	3·30	з Підволочиск	„	4·40	до Кракова в сполуч. з Хировом, Яслом, Розвадовом і Н. Санчом
поспішн.	5·10	з Кракова в спол. з Н. Санчом і Яслом	„	5·20	до Стрия, Лавочного і Хирова

АҐЕНЦИЯ ЧАСОПИСИЙ

А. ЛЯНДОВСКОГО

у Львові, Пасаж Гавсмана (Ґранд-Готель) 58—?

приймає передплату на всї часописи у всяких язиках і доставлює їх до дому без всякої доплати.

Вже появила ся з друку

РУСКА КУХАРКА

або

Школа вареня по руски

містить 41 знаменитих зуп.

Всї печенї, які тілько можливі: Волові, баранячі, вепрові і т. д.

Байцованє шинок, робленє знаменитих кишок і ковбас і т. п.

Мучні і яєчні страви

Блини — Пизи і т. п.

Знамениті рускі пироги печені з сиром, капустою і т. п.

Робленє вкусного набілу і т. п.

Все в рускій мові.

Цїна 70 кр.

По надісланю переказом **76 кр.** висилає франко Друкарня народова **Ст. Манєцкого і Спілка**, Львів. Готель Жоржа.

ПРАВДА

ІЛЮСТРОВАНЕ ПИСЬМО ДЛЯ РУСКОГО НАРОДУ

під редакциєю

Антона Березиньского

виходить у Львові тиждневo кождої пятницї.

Буде подавати поезиї, повісти, житєписи з портретами, поучаючі статї з історії, письменьства, господарства, промислу, вісти про читальнї, вісти полїтичні і суспільні. Крім того буде містити часть забавну.

Передплата: В Австриї . . . . . річно **4 р.**
„ . . . . піврічно **2 р.**
„ . . . чвертьрічно **1 р.**
За границею . . . річно **8 рубл.**
„ . . . піврічно **4 рубл.**

Редакция, адмінїстрация і експедиция **Львів, ул. св. Миколая 13.**

Руска справа

в роках **1891—1894**

НАПИСАВ **Н. В.**

Цїна 50 кр. в. а. **З пересилкою 55 кр.**

Дістати можна в книгарни Тов. ім Шевченка, або в Ставропигійскій.

Дмитро Затурский

поручає свою

робітню обуви мужеской, жіночої і для дїтий

у Львові, ул. Коперника ч. 5.

Виріб тревалий і елеґантний. Цїни умірені. Замовленя з провінциї залагоджує відворотною почтою.

80 1—10

Машинки американьскі знамениті до сїканя мяса, по 4 зр. — Подібні машинки виробу віденьского по 3·50 зр. поручає

ПЕТРО ХШОНСТОВСКИЙ

зелїзна торговля у Львові, пл. Капітульна 1.

(напротив катедри). 150 1—1

Болеслав Янковский

Робітня рушникарска і продаж оружя

у Львові

ул. Чарнецкого

число 2

поручає стрілецке оружє всїляких системів під випробованою і управильненою ґарантиєю. Продаж **лусок набоєвих**, машинок до набиваня і закручуваня. Реконструовані набої, рівнож мірки на порох примінені до калїбру. — Всякі репарациї приймає ся під ґарантиєю. 2—10

КОНТОРА ВИМІНИ

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО

купує і продає

всякі папери цїнні

і МОНЕТИ

по найдешевшім курсї деннім не числячи нїякої провізиї.

Контора виміни і відділ депозитовий перенесені до льокалю партерового в будинку банковім.

(14—?)

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ

приймає замовленя і посередничить в закупнї:

Сьвітло церковне

впрост з фабрики Іа по 70 зр., IIа по 64 зр. за 100 кіл. loco фабрика.

Вино

в бочках о 135 лїтрах, а то Самородне почавши від 70 зр. за бочку loco місце продукциї.

Зі складів висилає: КАВУ по 5 кіл. посилках почт. в цїнї по: зр. 9·20, 10·20, 10·70, 11·20, а специяльність по 12·20 франко **ВИНО** в 5 кіл. барилках по зр. 3·—, 3·70, 4·10, 4·90 франко. — Иньші товари по умірених цїнах. 27—?

Видає й відповідає за редакцию: **Теофіль Барановский.**

З Друкарнї В. А. Шийковского.